

ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC SƯ PHẠM

NGUYỄN THỊ THƯƠNG GIANG

**THIẾT KẾ MỘT SỐ CHỦ ĐỀ DẠY HỌC TÍCH HỢP
TRONG DẠY HỌC ĐỊA LÍ 10 – TRUNG HỌC PHỔ THÔNG**

LUẬN VĂN THẠC SĨ KHOA HỌC GIÁO DỤC

THÁI NGUYÊN - 2017

ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC SƯ PHẠM

NGUYỄN THỊ THƯƠNG GIANG

**THIẾT KẾ MỘT SỐ CHỦ ĐỀ DẠY HỌC TÍCH HỢP
TRONG DẠY HỌC ĐỊA LÍ 10 – TRUNG HỌC PHỔ THÔNG**

Chuyên ngành: LL & PP dạy học bộ môn Địa lí

Mã số: 60.14.01.11

LUẬN VĂN THẠC SĨ KHOA HỌC GIÁO DỤC

Người hướng dẫn khoa học: PGS - TS. Nguyễn Thị Hồng

THÁI NGUYÊN - 2017

LỜI CAM ĐOAN

Tôi xin cam đoan đây là công trình nghiên cứu của riêng tôi dưới sự hướng dẫn của PGS - TS Nguyễn Thị Hồng. Các số liệu, kết quả nêu trong luận văn này là trung thực và chưa từng được ai công bố trong bất kì công trình nào khác.

Thái Nguyên, tháng 4 năm 2017

Tác giả luận văn

Nguyễn Thị Thương Giang

LỜI CẢM ƠN

Em xin bày tỏ lòng biết ơn chân thành, sâu sắc đến PGS.TS. Nguyễn Thị Hồng - người đã tận tình hướng dẫn giúp đỡ em trong suốt quá trình thực hiện và hoàn thành luận văn.

Em xin chân thành cảm ơn tập thể cán bộ, giảng viên trong tổ bộ môn Phương pháp giảng dạy Địa lí, Khoa Địa lí, trường ĐH Sư phạm Thái Nguyên, cùng tập thể cán bộ giảng viên khoa Sau đại học, Đại học Thái Nguyên đã tạo điều kiện thuận lợi cho em trong suốt thời gian học tập và nghiên cứu tại trường.

Xin chân thành cảm ơn Ban giám hiệu, các thầy cô giáo trong tổ bộ môn của trường THPT Hàn Thuyên, các thầy cô giáo giảng dạy môn Địa lí các trường trung học phổ thông trên địa bàn Thành phố Bắc Ninh đã tạo điều kiện thuận lợi giúp đỡ tôi trong quá trình thực hiện đề tài.

Cảm ơn những người thân trong gia đình và bạn bè đã quan tâm giúp đỡ động viên tôi trong quá trình học tập, thực hiện và hoàn thành đề tài.

Mặc dù có rất nhiều cố gắng trong quá trình nghiên cứu, song do thời gian và kinh nghiệm thực tiễn của bản thân còn hạn chế, đề tài không tránh khỏi những thiếu sót. Tác giả rất mong nhận được sự đóng góp ý kiến của các thầy, cô giáo, các bạn bè đồng nghiệp và những người quan tâm đến đề tài để luận văn của tôi được hoàn chỉnh hơn.

Xin chân thành cảm ơn!

Thái Nguyên, tháng 4 năm 2017

Tác giả luận văn

Nguyễn Thị Thương Giang

MỤC LỤC

Trang

Trang bìa phụ	
Lời cam đoan	i
Lời cảm ơn	ii
Mục lục	iii
Danh mục các từ viết tắt	iv
Danh mục các bảng.....	v
Danh mục các hình	vi
MỞ ĐẦU	1
1. Lý do chọn đề tài	1
2. Lịch sử nghiên cứu	2
3. Mục tiêu và nhiệm vụ nghiên cứu	5
4. Quan điểm nghiên cứu.....	6
5. Phương pháp nghiên cứu	8
6. Đối tượng và phạm vi nghiên cứu	10
7. Những điểm mới của đề tài	10
8. Cấu trúc của luận văn	11
Chương 1. CƠ SỞ LÝ LUẬN VÀ THỰC TIỄN CỦA DẠY HỌC TÍCH HỢP TRONG DẠY HỌC ĐỊA LÍ 10 – THPT	12
1.1. Cơ sở lí luận.....	12
1.1.1. Các khái niệm cơ bản	12
1.1.2. Mục tiêu của tổ chức dạy học tích hợp.....	16
1.1.3. Đặc điểm của dạy học tích hợp	18
1.1.5. Dạy học theo chủ đề	21
1.2. Cơ sở thực tiễn.....	23
1.2.1. Đặc điểm chương trình SGK Địa lí - THPT.....	23
1.2.2. Đặc điểm tâm sinh lí và trình độ nhận thức của học sinh THPT	25
1.3. Thực trạng dạy và học tích hợp theo chủ đề ở trường phổ thông hiện nay.....	27

1.4. Chương trình giáo dục phổ thông tổng thể sau 2015	29
1.4.1. Quan điểm xây dựng chương trình giáo dục phổ thông	29
1.4.2. Mục tiêu chương trình giáo dục phổ thông.	30
1.4.3. Định hướng nội dung chương trình SGK THPT đổi mới	31
Tiểu kết chương 1	32
Chương 2. THIẾT KẾ MỘT SỐ CHỦ ĐỀ DẠY HỌC TÍCH HỢP	
TRONG DẠY HỌC ĐỊA LÍ 10 – TRUNG HỌC PHỔ THÔNG.....	33
2.1. Nguyên tắc thiết kế	33
2.2. Quy trình thiết kế các chủ đề dạy học tích hợp	35
2.3. Thiết kế một số chủ đề dạy học tích hợp	38
2.3.1. Chủ đề 1: Dân số và ảnh hưởng của gia tăng dân số.....	38
2.3.2. Chủ đề 2: Môi trường và sự phát triển bền vững	66
Tiểu kết chương 2	87
Chương 3. THỰC NGHIỆM SƯ PHẠM.....	88
3.1. Mục đích thực nghiệm sư phạm	88
3.2. Đối tượng thực nghiệm.....	88
3.3. Nguyên tắc tiến hành thực nghiệm.....	90
3.4. Phương pháp tiến hành thực nghiệm	91
3.5. Tổ chức thực nghiệm	94
3.6. Kết quả tổ chức thực nghiệm sư phạm	94
3.6.1. Chủ đề 1.	94
3.6.2. Chủ đề 2.....	96
3.7. Nhận xét kết quả thực nghiệm.....	97
Tiểu kết chương 3	99
KẾT LUẬN VÀ KIẾN NGHỊ.....	100
TÀI LIỆU THAM KHẢO.....	102
PHỤ LỤC	104

DANH MỤC CÁC CHỮ VIẾT TẮT TRONG LUẬN VĂN

Stt	Chữ viết tắt	Chữ viết đầy đủ
1	BĐKH	Biến đổi khí hậu
2	BVMT	Bảo vệ môi trường
3	CT – HT	Cấu trúc – hệ thống
4	DHTH	Dạy học tích hợp
5	DS	Dân số
6	GV	Giáo viên
7	GD	Giáo dục
8	HS	Học sinh
9	NCKH	Nghiên cứu khoa học
10	MT	Môi trường
11	THCS	Trung học cơ sở
12	THPT	Trung học phổ thông
13	PP	Phương pháp
14	SGK	Sách giáo khoa
15	SGV	Sách giáo viên
16	PPDH	Phương pháp dạy học
17	KT- XH	Kinh tế xã hội
18	ĐH	Đại Học
19	CĐ	Cao Đẳng
20	HSG	Học sinh giỏi

DANH MỤC CÁC BẢNG

Bảng 1.1. So sánh dạy học tích hợp với dạy học đơn môn.....	16
Bảng 1.2. So sánh dạy học theo chủ đề với dạy học theo cách tiếp cận truyền thống.....	22
Bảng 1.3. Tổng hợp kết quả điều tra sử dụng những phương pháp dạy học trong giờ dạy môn Địa Lí.....	28
Bảng 2.1. Bảng mô tả các mức độ nhận thức và năng lực được hình thành	40
Bảng 2.2. Dân số, tỉ suất tử và gia tăng tự nhiên (GTTN) của thế giới.....	42
Bảng 2.3. Dân số Việt Nam giai đoạn 1954 - 2010 (triệu người).....	42
Bảng 2.4. Suy thoái đất trên thế giới từ 1945 đến nay.....	47
Bảng 2.5. Sự suy giảm diện tích đất nông nghiệp bình quân đầu người ở Việt Nam	48
Bảng 2.6. Bảng tiến trình tổ chức các hoạt động học tập	51
Bảng 2.7. Bảng mô tả các mức độ nhận thức và năng lực được hình thành	68
Bảng 2.8. Bảng tiến trình tổ chức các hoạt động học tập	72
Bảng 3.1. Danh sách học sinh tham gia thực nghiệm.....	89
Bảng 3.2. Danh sách giáo viên địa lí tham gia giảng dạy thực nghiệm.....	90
Bảng 3.3. Bảng tổng hợp kết quả học lực qua 2 tiết dạy	95
Bảng 3.4. Bảng kết quả học lực qua hai tiết dạy.....	96
Bảng 3.5. Bảng tổng hợp kết quả học lực qua 2 tiết dạy	97

DANH MỤC CÁC HÌNH

Hình 1.1. Sơ đồ “xương cá”	20
Hình 1.2. Sơ đồ “mạng nhện”	20
Hình 1.3. Sơ đồ bố trí tích hợp xen kẽ giữa các môn học	21
Hình 2.1. Bức tranh dân số thế giới (http://giaoduc.net.vn)	42
Hình 2.2. Gia tăng dân số không đều trên thế giới (http://giaoduc.net.vn).....	43
Hình 2.3. Mô hình dưỡng lão tại Nhật Bản (http://giaoduc.net.vn).....	44
Hình 3.1. Biểu đồ so sánh điểm của học sinh hai lớp thực nghiệm và đối chứng..	95
Hình 3.2. Biểu đồ so sánh học lực học sinh ở lớp thực nghiệm và đối chứng..	95
Hình 3.3. Biểu đồ so sánh điểm của học sinh hai lớp thực nghiệm và đối chứng..	96
Hình 3.4. Biểu đồ so sánh học lực học sinh ở lớp thực nghiệm và đối chứng..	97

MỞ ĐẦU

1. Lý do chọn đề tài

Nhiệm vụ của nền giáo dục phổ thông ở nước ta hiện nay là phải hình thành cho các thế hệ học sinh những cơ sở ban đầu quan trọng của con người mới mà Đảng và Nhà nước ta đã nhấn mạnh: “Cần phải có ý thức và đạo đức xã hội chủ nghĩa, có trình độ văn hóa phổ thông, có hiểu biết kỹ thuật, có kỹ năng lao động cần thiết, có óc thẩm mỹ và có kiến thức tốt...” để kế tục sự nghiệp Cách mạng xây dựng và bảo vệ Tổ Quốc.

Với những yêu cầu trên, nhà trường phổ thông chỉ có thể hoàn thành nhiệm vụ một cách có hiệu quả bằng cách tổ chức các hoạt động giáo dục có hiệu quả, hợp lý, trong đó hoạt động chính là tổ chức giáo dục thông qua việc giảng dạy các môn học. Cũng như tất cả các môn học khác, Địa lí là môn học cơ bản và quan trọng được đưa vào giảng dạy từ lớp 6 đến lớp 12, nhằm mục đích trang bị cho học sinh những kiến thức cơ bản về khoa học Địa lí cũng như việc vận dụng những kiến thức đó vào cuộc sống, ứng xử với môi trường tự nhiên và xã hội, đồng thời đáp ứng được những yêu cầu phát triển của đất nước và thời đại.

Hiện nay, tích hợp là một trong những quan điểm giáo dục đang được quan tâm. Thực hiện tích hợp trong dạy học sẽ mang lại rất nhiều lợi ích cho việc góp phần hình thành, phát triển năng lực hành động, năng lực giải quyết vấn đề cho học sinh.

Ở bậc THPT trong những năm học qua, việc dạy học tích hợp được thực hiện ở nhiều môn học như: Sinh học, Địa lí, Hóa học, Giáo dục công dân ... Trong đó môn Địa lí là một môn học gắn liền với các yếu tố tự nhiên, dân cư, kinh tế xã hội toàn cầu, các nước và vùng lãnh thổ. Vì vậy, trong dạy học môn Địa lí có nhiều cơ hội để tích hợp giáo dục với nhiều nội dung như tích hợp giáo dục ý thức bảo vệ môi trường, tích hợp giáo dục kỹ năng sống, tích hợp tiết kiệm năng lượng, tích hợp giáo dục dân số.